

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Salmi, Jelena

Title: Nautinnon merkitys etnografiassa

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Suomen antropologinen seura, 2022

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Salmi, J. (2022, 1.12.2022). Nautinnon merkitys etnografiassa. AntroBlogi.
<https://antroblogi.fi/2022/12/nautinto-merkitys-etnografiassa/>

Nautinnon merkitys etnografiassa

Jelena Salmi (<https://antroblogi.fi/author/jelenasalmi/>)

Keho ja terveys (<https://antroblogi.fi/category/kaikki-julkaisut/keho-ja-terveys/>)

📅 1.12.2022 10:00 (<https://antroblogi.fi/2022/12/>)

(<https://antroblogi.fi/wp-content/uploads/2022/11/oriento-MCN7xTTeAkw-unsplash-1-scaled.jpg>)

00:00

00:00

Mitä merkitystä hauskanpidolla, aistillisuudella ja nautinnolla on etnografisessa kenttätyössä? Antropologi Siru Auran esikoisromaani *Myötäjäiset* haastaa kaikkivoipaisen sankaritutkijan myyttiä ja ohjaa lukijaa näkemään nautinnon poliittisuuden.

Tänään on Naisten sunnuntai, kuten joka ikinen sunnuntai. Silloin Naisten talossa on avoimet ovet ja jokainen Naisten talon auttama nainen tietää olevansa tervetullut. Kukaan ei jää yksin, vaan saa kertoa muille tilanteestaan, saa tavata ja kuunnella toisia. Jokainen ymmärtää, että ei olekaan yksin, vaan muutkin kamppailevat samanaisten tai erilaisten ongelmien parissa. Tarjolla on aamupäivän purtavaa – some snacks – kahvia, teetä, keksejä ja mausteista sipsiseosta. Naiset juovat kupeistaan hartaina ja hiljaisina. He katselevat toisiaan – kuka aloittaa?

Voiko nautinto olla feministinen teko? Näin kysyy sosiologi **Nida Kirmani**. Hänen mukaansa sukupuolittuneeseen väkivaltaan keskittynyt kriittinen tutkimus globaalin etelän kontekstissa tapaa esittää naiset ainoastaan pelastusta kaipaavina uhreina.

Kenttätyössään pahamaineisessa Lyarin lähiössä Lahoressa Kirmani kuitenkin kohtasi väkivallan ja alistamisen ohella myös naisten hauskanpitoa ja nautintoa: huulipunaa ja selfeitä, pyöräilyä ja piknik-retkiä, naurua ja flirttailua.

Kirmanin mukaan nautinnon tavoittelu tarjoaakin naisille mahdollisuuden yhteisöllisyyteen tukahduttavissa olosuhteissa ja näyttäytyy näin ollen poliittisena toimintana pinnallisen viihteen sijaan.

Antropologiasta väitelleen Siru Auran esikoisromaani *Myötäjäiset* käsittelee naisten kamppailua patriarkaalisten valtarakenteiden keskellä eteläintialaisessa Bangaloren suurkaupungissa. Intialaisen avioliittoinstituution ongelmakohtiin ja myötäjäismurhiin keskittyvä romaani on synkkä, surullinen ja kurkkua kuristava.

Vallitseviksi tunteiksi nousevat kuitenkin lopulta toivo ja välittäminen. Tämä kyseenalaistava, radikaali toivo pulpahtelee pintaan ja vahvistuu naisten välisissä kohtaamisissa. Sisaruus kulkeekin kirjan kantavana teemana.

Romaanin kolme päähenkilöä – uraansa rakentava kaksikymppinen Taarini, ylisuorittava, myötäjäisiä tutkiva suomalainen antropologi Anu ja naisten oikeuksien puolesta taisteleva aktivisti Rathamma – kieltoutuvat jännittävään tapahtumasarjaan, joka alkaa yhdestä traagisesta avioliitosta. Kaikki kolme naista kamppailevat musertavan syyllisyyden kanssa. Uhreiksi he eivät kuitenkaan pelkisty.

Anu ja Taarini uhriuttavat toinen toisiaan. Väitöskirjaa tekevä Anu odottaa kohtaavansa Bangaloreessa alisuvaisten, kärsivän intialaisnaisen ja haluaa pelastaa Taarinin. Vaatimattomista olosuhteista ponnistanut uranainen Taarini taas suhtautuu säälien yksinäiseltä ja sairaalta vaikuttavaan, sosiaalisesti kömpelöön ulkomaalaiseen.

Tarvitaan jaettuina, kiireettömiä hetkiä ennen kuin Anu ja Taarini kykenevät näkemään toisensa monipuolisemmin. Rathamma on viisikymppinen, Tamil Nadusta kotoisin oleva naisasia-aktivisti, joka tuo naisia yhteen. Siinä missä Anu ja Taarini yrittävät rakentaa vahvuutta kovettamalla itsensä, on Rathamma oivaltautunut haavoittuvuuden ja empatian voiman.

Romaanissa Rathamman pyörittämä Naisten talo on kohtaamispaikka, jossa jutellaan, itketään, syödään, juodaan ja nauretaan yhdessä. Naisten talossa sisaruuden kokemus ylittää kastiin, uskontoon, luokkaan ja kieleen liittyvät raja-aidat – jos ei muuten, niin ainakin hetkellisesti, ohikiitäen.

Sisaruuden aikapaikkoja on romaanissa muitakin: rukous kotialttarilla, naisasianajajien taukokuone oikeustalolla ja Banashankarin temppelellä *Rahu kalamina* aikaan. *Myötäjäiset* ohjaakin lukijaa näkemään poliittisen näissä triviaalilta vaikuttavissa patriarkaatin "taukokuoneissa", joissa teen juonti on aina enemmän kuin pelkkää teen juontia.

Pohdin tässä artikkelissa "taukokuoneiden" merkitystä *Myötäjäiset*-kirjassa. Keskityn yhtäältä nautinnon merkitykseen etnografian mielenterveydelle ja toimintakyvylle sekä toisaalta nautintoon metodologisena suuntauksena.

Käytän taukokuoneen käsitettä kuvaamaan aikapaikkaa ja asennetta, jota luonnehtivat avoimuus, aistillisuus ja haavoittuvuus rakenteiden, etäännyttämisen ja kritiikin sijaan.

Sukella viileään veteen: tutkija taukokuoneessa

Pinnistelen kaikin voimin, etten huutaisi suoraa huutoa. Olen niin turhautunut. Voiko pahemmin epäonnistua? Mikä virhearviointi. [...] En enää jaksa tätä paskaa.

Kolmekymppinen antropologian väitöskirjatutkija Anu on tullut Bangaloreen tekemään kenttätyötä myötäjäisten antamisen ja vastaanottamisen kieltävän lain vaikutuksista naisten asemaan avioliittojärjestelmässä. Hän on jäänyt opintovapaalle hyväpalkkaisesta työstään kansalaisjärjestössä.

Kuva: [Pexels/ \(https://pixabay.com/photos/feet-legs-swimming-pool-submerged-1853291/\)](https://pixabay.com/photos/feet-legs-swimming-pool-submerged-1853291/) Pixabay
(https://pixabay.com/?utm_source=link-attribution&utm_medium=referral&utm_campaign=image&utm_content=1853291) (CC0)

Suorituskeskeinen Anu pakenee henkilökohtaisen elämänsä vaikeuksia uppoutumalla tutkimustyöhön vieraassa ympäristössä. Bangaloreen saavuttuaan hän kuitenkin turhautuu: ihmiset eivät saavu sovittuihin tapaamisiin eikä mikään mene suunnitelmien mukaan.

Tähän mennessä minulla on 15 naisen haastattelut tehtynä. Se ei riitä! Tarvitsen vähintään 50 haastattelua eri naisilta eri yhteiskuntaluokista, eri elämäntilanteista. Sekään ei riitä!

Anu venyttää itsensä äärimmilleen pyrkiessään täyttämään perinteisen etnografisen kenttätöiden vaatimukset. Hän haluaa olla (maskuliininen) sankaritutkija: riippumaton, kykenevä, liikkuva, aina saatavilla ja valmiina mihin tahansa. Mielellään parempi kuin muut.

Hän soimaa itseään, kun ei pysy asettamassaan aikataulussa haastattelujen määrän suhteen ja takertuu kaikkiin mahdollisuuksiin harjoittaa osallistuvaa havainnointia – Anun sanoin, ”antropologista kenttätöitä parhaimmillaan”. Hän kokee jatkuvasti olevansa huono antropologi: liian vähän aineistoa, liian pinnallista aineistoa, vääränlaista aineistoa.

Lopulta Anun turhautuneisuus intialaisen aikakäsityksen ja kasaantuvien epäonnistumisen kokemusten edessä purkautuu ryöpsähtäen hänen avainkontaktiensa, mukaan lukien Rathamman, edessä. Anu soimaa Naisten talon aktivisteja avun puutteesta.

Katarttisen, joskin häpeällisen purkauksen jälkeen Anu sallii itselleen viimein kaivatun lepotauon luksushotellin uima-altaalla. Samalla hän kuitenkin sättii itseään liian ”länsimaisesta” elämäntyylistä, jota hän on kaikin keinoin pyrkinyt välttämään:

Naisten talon yhdysvaltalainen, lievästi snobahtava vapaaehtoinen kertoi viime viikolla, että Bangaloren hienos-toalueella sijaitsee viiden tähden hotelli, jonka uima-allasosastolle voi ostaa jäsenyyden päiväksi 700 rupialla. Se on liikaa ja suunnilleen saman verran kuin haastattelemani nuoren opettajan kuukauden tulot. Voisinko silti? Altaan vesi on kuulemma kirkkaampaa kuin kraanavesi.

Uima-altaan viileä vesi sallii Anun hetkeksi paeta takaraivossa jyskyttäviä vaatimuksia ja kasvavaa ahdistusta. Viileän veden tuottama nautinto palauttaa Anun kehoonsa, maaduttaa tähän hetkeen.

Antropologi **Jonathan Shapiro Anjarian** ja kirjallisuustieteilijä **Ulka Anjarian** mukaan Etelä-Aasian tutkijat ovat tavanneet keskittyä valtasuhteiden kriittiseen analyysiin pitäen tutkijan nautintoa osoituksena epä-kriittisyydestä. Tutkijan odotetaan etäännyttävän itsensä omasta kehollisuudestaan ja siten myös haavoittuvuudestaan.

Kuten Anun esimerkki osoittaa, kaikkivoipaisen tutkijasubjektin vaatimuksella on hintansa: tutkija nujertuu, näivettyy, kuivuu kasaan. Myös etnografi tarvitsee taukokuoneensa. Anulle vesi on eheytyksen elementti, jonka hän on itse itseltään evännyt, mielenterveytensä kustannuksella.

Nautinnon ainoa merkitys etnografisessa kenttätyössä ei kuitenkaan ole tutkijan henkilökohtainen palautuminen ja mielenterveyden ylläpito. Anjarian ja Anjarian mukaan nautinto ja hauskanpito voivat tuottaa myös analyttisiä oivalluksia.

Etnografia kehollisena heittäytymisenä

Kuva: [PublicDomainPictures/ \(https://pixabay.com/photos/buffet-indian-food-spices-lunch-315691/\)](https://pixabay.com/photos/buffet-indian-food-spices-lunch-315691/) Pixabay (https://pixabay.com/?utm_source=link-attribution&utm_medium=referral&utm_campaign=image&utm_content=315691)(CC0)

Lopulta nauhuri on suljettu, tunnelma on vapautunut ja paikalla on muitakin naisia. Alkaa tuttu kysymyssarja, roolit vaihtuvat ja minä olen se, jota tentataan. On pakko vastata, koska kyselen itsekin niin paljon.

Anun haastatteluja seuraa aina vastahaastattelu: naiset haluavat tietää, kuka Anu on. Nauhurin sammuttaminen näyttäytyy valtasuhteita rapauttavana hetkenä. Kerta toisensa jälkeen Anu vastaa kysymyksiin perheestään, palkastaan ja Suomesta – huolimatta siitä, että hän kokee turhautuneisuutta toistuvan kaavan edessä ja kammoksuu tiettyjä kysymyksiä.

Haastatteluihin ja muihin kohtaamisiin liittyy usein teen juonti ja pikkusuolaisten nauttiminen. Naisten talossa syödään myös yhdessä lounasta. Syömisen merkitystä korostetaan romaanissa usein toistuvan kan-nadankielisen tervehdyksen (<https://fi.wikipedia.org/wiki/Kannada>) *oota aita* ("oletko syönyt") kautta. Anu stressaa bakteeritartuntoja ja suolistolaisia, mutta ymmärtää yhdessä syömisen tärkeyden: ruokaillessa kaikki ovat yhtä. Tarjotusta teekupposesta tai lounaasta ei voi kieltäytyä.

Bangaloren queer-yöelämää tutkinut performanssitaiteilija ja -tutkija **Kareem Khubchandani** on haastanut tutkijan kriittisen etäisyyden myyttiä. Hänen mukaansa havainnointi ja analyysi ovat ennen kaikkea kehollisia kokemuksia.

Etnografia ei vain kuvaa maailmaa sellaisena kuin se on, vaan sisältää mahdollisten maailmojen kuvittelua, tekemistä ja aistimista yhdessä tutkimukseen osallistujien kanssa – heidän, joita perinteisesti kutsumme "tutkimuskohteiksi".

Tästä näkökulmasta yhdessä syöminen ei ole triviaali tauko vakavassa tutkimustyössä, vaan tärkeä osa tutkimuskenttään paikantumista ja avautumista toiselle.

Myötäjäisten Anu ei pysy objektiivisena tarkkailijana vaan kietoutuu bangalorelaisten naisten elämään monin tavoin. Osana kenttätöitään hän esimerkiksi osallistuu Naisten talon järjestämiin myötäjäisten vastaisiin mielenosoituksiin. Aistivoimaisen heittäytymisen kautta hänestä tulee osa tutkimuskenttäänsä etäännytetyn tutkijasubjektin sijaan.

En enää väistä paheksuvia, naureskelevia katseita, vaan katson epäilijöitä silmiin, sillä olemme oikealla asialla. Mykkä mielenosoitus kestää tunnin. Vasta viimeisen vartin aikana minulle välähtää, että seison tutkimukseni ytimessä.

Tällainen kriittisen tutkijan roolin ja intensiivisen kehollisen läsnäolon yhdistyminen on etnografisen kenttätöön keskiössä. Antropologian perusopinnoissa tähdennetäänkin, kuinka antropologi itse on tutkimuksensa tärkein työväline.

Anulle tämä mantra tarkoittaa sitä, että on eletävä samalla tavalla kuin naiset, joiden elämää hän tutkii. On muututtava samankaltaiseksi – kaikki muu on merkki henkilökohtaisesta epäonnistumisesta tutkijana.

Oman itsen käyttämisen työvälineenä voi kuitenkin ymmärtää myös toisin. Mikäli kenttätö käsitetään Khubchandaniin tavoin uutta luovana toimintana, ei olennaista olekaan toiseksi muuttuminen vaan dialoginen vuorovaikutus.

Omaa itseä ei tällöin pyritä häivyttämään, vaan tunnistamaan ja paikantamaan osaksi tutkimuskenttää. Sekä oma itse että toinen näyttäytyvät avoimina ja moninaisina. Ei ole toista, joksi muuttua, sillä toinen pakenee aina määrittelyä. Tärkeimmäksi jäävät avoin kohtaaminen, haavoittuvuus ja empatia.

Lopuksi: taukokuoneen poliittisuudesta

Anjarian ja Anjarian mukaan jaettu nautinto voi luoda uusia yhteisöjä ja poliittisia mahdollisuuksia. Tutkijalle nautinnan hetkiin ja -tiloihin keskittymisen ei tarvitse tarkoittaa epätasa-arvon ja väkivallan sivuuttamista.

Voimme pikemminkin yllättyä löytämistämme uudenlaisista poliittisen muodoista, kun heittäydymme tanssiin, lauluun, elokuvien katseluun – tai niinkin arkiseen asiaan kuin teen juontiin.

Taukokuoneet voivat olla konkreettisia aikapaikkoja – kuten Naisten talon sunnuntaitapaamiset – mutta sen lisäksi taukokuoneen voi käsittää myös tietynlaisena metodologisena suuntautumisena.

Se romuttaa paitsi kaikkivoipaisen sankaritutkijan myyttiä, myös jakoa kriittiseen "oikeaan" tutkimustyöhön ja triviaaliin keholliseen nautintoon. Se sallii moninaisuuden sekä itselle että toiselle.

Taukokuoneen metodologialla on siten myös dekolonisoiva eli kolonialistisia rakenteita purkava ulottuvuus: emme kohtaakaan kärsivää uhria, vaan moniulotteisen ja uutta luovan toisen. *Myötäjäisten* Taarinin sanoin:

Anu väittää, että jokainen intialainen nainen haluaisi olla täydellinen, uskollinen, uhrautuva vaimo, kuin ”toinen Sita”. Sita astui tuleen todistaakseen aviomiehelleen puhtautensa.

- *Se on potaskaa, bullshit!*

Kuva: [Gerd Altmann/ \(https://pixabay.com/photos/street-sign-a-notice-direction-141396/\)](https://pixabay.com/photos/street-sign-a-notice-direction-141396/) Pixabay (https://pixabay.com/?utm_source=link-attribution&utm_medium=referral&utm_campaign=image&utm_content=141396)(CC0)

— Toimitus

- Teksti: Jelena Salmi
- Toimittaja: Bea Bergholm
- Podcast:
- Taitto: Sandra Hanana
- Artikkelikuva: [五玄土 ORIENTO/ \(https://unsplash.com/photos/MCN7xTTeAkw\)](https://unsplash.com/photos/MCN7xTTeAkw) Unsplash (https://unsplash.com/?utm_source=unsplash&utm_medium=referral&utm_content=creditCopyText) (Unsplash License (<https://unsplash.com/license>))

+ Lukemista

Jaa:

ETNOGRAFIA ([HTTPS://ANTROBLOGI.FI/TAG/ETNOGRAFIA/](https://antroblogi.fi/tag/etnografia/)) KEHO ([HTTPS://ANTROBLOGI.FI/TAG/KEHO/](https://antroblogi.fi/tag/keho/)) POLITIIKKA ([HTTPS://ANTROBLOGI.FI/TAG/POLITIIKKA/](https://antroblogi.fi/tag/politiikka/))

Kirjoittaja

Jelena Salmi (<https://antroblogi.fi/author/jelenasalmi/>)

Jelena Salmi on sosiaali- ja kulttuuriantropologi, joka tutkii muutosta, epävarmuutta ja sopeutumista. Hänen väitöskirjansa käsitteli kaupunki uudistusta ja slummiasukkaiden pakkosiirtoja Intian Ahmedabadissa. Salmi työskentelee tutkijatohtorina Suomen Akatemian rahoittamassa hankkeessa, jossa tutkitaan ilmastonmuutoksen aiheuttamaa muuttoliikettä Intiassa ja Bangladeshissa.

(<https://antroblogi.fi/author/jelenasalmi/>)

OSALLISTU KESKUSTELUUN

Tallenna nimeni, sähköpostiosoitteeni ja kotisivuni tähän selaimeen seuraavaa kommentointikertaa varten.

Lähetä